

Klic TRIGLAVA

LETO XI.

21. JUNIJA 1958.

ŠTEV. 229.

KOROTAN

Čisto nič ni presenetljivo, da uveljavljene politične stranke vsaj z nezaupanjem če že ne z jezo gledajo na kakršenkoli poskus, da bi se politični red spremenil, pa četudi gre pri tem za dve idejno si tako nasprotujoči sili, kot sta na Koroškem "Zveza slovenskih organizacij" (pod taktirko komunista dr. F. Zwitterja) in "Krščanska demokratska stranka" oz. "Narodni svet koroških Slovencev" (Dr. J. Tischlerja), o čemer obširno poročamo na drugem mestu.

Iznenadljivo in škodljivo pa je, da doslej na Koroškem nihče še ni resno odgovoril na poslednje Travnikarjevo odprto pismo, saj so bila v njem nakazana tako pereča vprašanja, da je vprav v interesu koroških Slovencev, da najdejo nanja odgovor, pa je potem že čisto vseeno, kdo se skriva za Travnikarjevim "imenom". Kolikor nam je bilo moč ugotoviti, nimata Travnikarjeva okrožnica in novo nastalo društvo "Enotnost" ter njen istoimenski list čisto nič skupnega. Bil je zgolj slučaj, da sta si obe akciji sledili; ne vidimo tudi nobenega resnega vzroka, zakaj naj ne bi objvila ENOTNOST Travnikarjevih idej, če bi te zrasle na njenem zelniku. Med obema vidimo še to razliko, da je akcija "Enotnosti" čisto koroško notranje vprašanje, dočim presegajo Travnikarjeve ideje koroške meje in je bilo pojavu njegove okrožnice mož zaslediti tako v Ljubljani kot v Gorici in Trstu, pa v Clevelandu, Buenos Airesu in po drugih slovenskih središčih. "Enotnost" je več ali manj stvar organizacije na Koroškem, "Naši odnosi do matične države" pa so stvar idej, o katerih moramo razmišljati vsi Slovenci in po svojih močeh pripomoči, da bodo postavljeni na pravo osnovo. Nikakor namreč nismo mnenja, da je sleherni vpliv na Ljubljano ali Beograd nemogoč. Možen je, ako bi koroški Slovenci kot en mož na stopili in povedali matični državi, kaj pričakujejo od nje, še kako možen, ako bi tako koroško soglasje podprli še izseljenci vseh barv.

Dalje je gotovo, da nimata niti Travnikar niti "Enotnost" ničesar opraviti s Komunistično partijo Avstrije, kot hoče to natveziti naivnim kalinom filotitistični SLOVENSKI VESTNIK v Celovcu. Namen te klevete je preveč očiten, da bi ji mogel kak resen Slovenec verjeti. Da so v Ljubljani odklonili "Enotnost", kot vidimo iz SLOV. POROČEVALCA, se ni čuditi, saj so to storili sporazumno z dr. Zwitterjevimi komunisti na Koroškem. Dr. Tischlerjevi krščanski demokrati se k eni ali drugi stvari sicer niso javno izjavljali, vendar pa so se v nejavnem odklanjanju znašli na isti črti z dr. Zwitterjem. Kot kaže, niso sprevideli njegove igre, četudi za to ni treba biti posebno bister:

Družba okoli dr. Zwitterja se je namreč prav dobro zavedala, da ne bi bilo samo konec njihove politične kariere na Koroškem ampak tudi osebne eksistence, če bi se dr. Tischlerjeva stranka in nova "Enotnost" odločili za ideje, ki jih je predložil Travnikar. Kajti če bi nastala enotna fronta na Koroškem, ki bi terjala od Jugoslavije, kar sme in mora pričakovati vsaka narodna manjšina od matične države, potem bi bil konec dr. Zwitterjevega političnega ribarjenja v kalnem in brez dvomako = nec gmotne podpore iz Ljubljane, ker bi mož dejansko ostal osamljen in ne bi politično čisto nič več pomenil, - s čemer bi se slejkoprej moral sprijazniti tudi jugoslovanski režim. Ker pa so dr. Tischlerjevi krščanski demokrati pokazali bojazen pred novo "Enotnostjo", četudi se jim še zdaleč ni tako bati kot dr. Zwitterju, je slednji izkoristil ta strah in zadel Travnikarja z njegovimi prepovedanimi idejami ter "Enotnost" v

isti koš, da bi tako ubil dve muhi na en mah: odgodil ali preprečil bi razpravljanje o Travnikarjevem vprašanju med koroškimi Slovenci in isto časno bi še bolj oddaljil krščanske demokrate od "Enotnosti", češ da jim je slednja politično in organizacijsko nevarna, posebno še, ker da po vezana z avstrijskimi komunisti. Bati se je, da te prebrisane Zwitterjeve igre dr. Tischlerjevi ljudje niso sprevideli in so pridno sekundirali VESTNIKOVI liniji, ne da bi se pri tem zavedali, da posredno delajo uslugo Zvezi komunistov Jugoslavije. Ta se namreč boji, da bi bila že itak šibka postojanka na Koroškem še bolj oslABLJENA in da bi sama Zveza bila zaradi koroškega javnega mnenja prisiljena razmišljati o idejah, kako spraviti odnose med manjšino in matično državo na solidno in dostojno osnovo. Vse to je bilo namreč doslej nekam čudno nejasno in to je godilo i Ljubljani i dr. Zwitterju, zato tudi poslednja akcija, da se sprože na vprašanja zamegli in diskreditira. Kot dober dialektik je pravilno računal, da mu lahko pri tem slovenska desnica pomaga, če bo stvar primerno privlekel na dan. Ni se zmotil: mesto da bi slovenska inteligenca na Koroškem odkrito razpravljala o tem aktualnem vprašanju, se je spet izgubila v brezpredmetnem pričkanju in zapadla v klasično slovensko navado.

Druga stvar, ki pa nima nobene organične zveze s Travnikarjevo okrožnico, kot smo že ugotovili, pa je ustanovitev tretje organizacije na slovenskem Koroškem. Čeprav je jasno, da nova "Enotnost" ne utegne prizadeti dr. Tischlerjeve stranke, ampak bo verjetno potegnila "naprednjake" iz komunističnega naročja, kamor so padli ob koncu zadnje vojne, se je vendar bati, da bo s to novo organizacijo položaj na Koroškem prej zamotan kot pa izboljšán, do neke mere tudi zaradi preozkih ali prekratkovidnih pogledov krščanskih demokratov. Ni dvoma, da težnja po enotnosti resnično odgovarja osnovni politični težnji koroških Slovencev, - odtod tudi začetni uspehi, - je vendar vprašanje, če je v današnjem političnem položaju uresničljiva. Ali ne bo šla "Enotnost" predaleč in ali se ne bo "Krščanska demokracija" pokazala preveč konservativno? Ali je zdaj primeren čas, da se žaga dr. Zwitterja in izziva jezo jugoslovanskega režima, točneje ljubljanskih komunistov, čijih podpora je potrebna zaradi uresnitvi 7. člena avstrijske državne pogodbe? Sama "Enotnost" ki je pričela to novo poglavje, stoji pred veliko zgodovinsko odgovornostjo, ker lahko s svojim nastopom in delovanjem vrže Koroško v politično zmedo, ljudi pa potisne v dokončno resignacijo.

Gotovo drži, kar je rekel tisti slovenski kulturni delavec, da imajo koroški Slovenci 95% skrbi, žaljev in vprašanj skupnih - ne glede na njihov svetovni nazor. Hvala Bogumda so do tega spoznanja prišli tudi ljudje v "Enotnosti", ki so bili, vsaj nekateri, dalj časa poznani bolj po svojih simpatijah do komunistične levice kot pa konservativne desnice. V prvi vrsti so bili kajpak komunisti, ki se niso strinjali s tem spoznanjem, in komunistom so kasneje pridno sekundirali nekateri prenapeti desničarji, - kar je prineslo nesrečno ločitev duhov v že tako maloštevilni in inteligenčno oslabljeni manjšini. V tem leži tragika koroškega slovenstva, da so zanesli v manjšinsko politiko svetovni nazor, čeprav so se znašli kasneje i skrajni levičarji i skrajni desničarji na isti črti ko je s sedmim členom pričela teči voda v grlo. Tako pač ni bilo čudno, da je doberšen del slovenske inteligence, in tu mislimo še posebej slovenske študente, stal ob strani, v sredini, brez posla.

Morda bi bila rešitev novo nastalega položaja v resnični pomladitvi in temeljiti reorganizaciji "Narodnega sveta koroških Slovencev", v katerem bi mogli biti zastopniki vseh treh organizacij in njihovih družnic. Problem seveda ni toliko tehnične narave kot je predvsem političnega značaja, iniciativa za kaj takega pa bi verjetno mogla in morala priti le od dr. Tischlerja, ki na splošno velja za zmernega in ki uživa trenutno med koroškimi Slovenci gotovo najmočnejšo zaslombo. Vprašanje pa še vedno ostaja, če je še mogoče obdržati "Enotnost" v nekih mejah in obenem pripraviti levico na tako široko sodelovanje.

KLIC TRIGLAVA izhaja okoli 20. v mesecu in ga izdaja "Slovenska Pravda". Njeno mišljenje predstavljajo samo oni prispevki, ki so podpisani od izvršnega odbora. - Naročnina za list znaša v Vel. Britaniji £ 1.4.0 na leto odnosno 6/- na četrt leta, v Severni Ameriki pa \$ 3.50 za navadno in \$ 7.00 za letalsko dostavo, drugod pa odgovarjajoča protivrednost.

VRNITEV

Nekateri slovenski listi v svobodnem svetu - Klic Triglava je bil tudi to pot izjema - so dobili sporočilo g.dr.Kreka, da neki angleški časnikar pripravlja "knjigo o vračanju protikomunističnih borcev" ob koncu druge svetovne vojne in prosi vse za podatke ali dokumente o slovenskih protikomunističnih borcih, njihovem nastanku in zadržanju med vojno ter njihovi vrnitvi iz Vetrinja po vojni, ko so bili pobiti od komunistov.

Zamisel izdati tako knjigo, v kateri bi pisalo tudi o slovenskih žrtvah, je brez dvoma hvalevredna in vse podpore potrebna, čeprav nas istočasno preseneča, da "Narodni odbor za Slovenijo" še nima zbranega vsega zadevnega materiala, če že sam ni mogel izdati tako knjigo, in da se mora njegov predsednik obračati na vso emigracijo, ko že voda teče v grlo.

Vendar pa naloga pisca, "ki čuti z nami in hoče, da bi ugotovil, ob javil resnico in dal Slovencem zadoščenje za po nedolžnem prelito kri in krivična očitanja", kot piše dr.Krek, ne bo lahka. Nekajkrak smo že opozarjali na neodgovorjena vprašanja, ki se sama postavljajo v zvezi s to vrnitvijo. V kolikor bo piscu zares uspelo nanja odgovoriti, toliko večjega pomena bo zadeva. Ako pa jih bo obšel, pa bo stvar izpadla propagandistično, enostransko in jo bo zapadni tisk ignoriral ali zavrnil. Avtor naj bi v prvi vrsti poskrbel, da bi prišel do britanskih arhivov, iz katerih bi mogel razvideti, zakaj in kako je pravzaprav prišlo do tega izročanja. Kako je prišlo do tega, da so bili različni deli protikomunističnih borcev tako različno tretirani, čeprav so preko britanskih nadzornih oblasti vsi pripadali istemu vrhovnemu komandantu maršalu Alexandru? Tako bo pojasnjeno, zakaj so Britanci poslali tiste enote, ki so se umaknile v Italijo, v notranjost Italije - proč od jugo slovenske meje, medtem ko so edinice, ki so se umaknile v Avstrijo, vrnili v Jugoslavijo. Zakaj tako očitna razlika v tretmanu, čeprav je bil edinicam v Italiji pripravljen zveneč naslov "Sovražno predano osebje" in so bile že 5.maja razorožene?

Mi se bojimo, da pri tem ne nosijo dela odgovornosti sami Slovenci, kot so namreč svoje edinice predstavili Angležem. Bog daj, da bi naša bojazen bila brez osnove, čeprav nam je različen postopek nerazumljiv. Neizpodbitno dejstvo je, da se je 15.000 vojakov v Italiji predstavilo kot "Kraljevska Jugoslovanska vojska v domovini" pod poveljstvom generala Mihailovića, pe čeprav so bili v njenih vrstah ilegalni in legalni četniki, slovenski in hrvaški domobranci, srbski stražarji in srbski dobrovoljci; torej sila pestra družčina, ki se je v gotovih primereh še nekaj mesecev prej med seboj pobijala.

Zagonetna pa je predstavitev slovenskih borcev na Koroškem. (Ni nam znano, kako je polkovnik Tatalović predstavil svoje dobrovoljce in ostali srbski poveljniki svoje četnike - v kolikor so sploh bili posamič predstavljeni in ni vse skupaj utonilo v slovenskih domobrancih.)

Nič ni novega, da je bila v Ljubljani pred umikom oklicana "Slovenska narodna vojska" in da je "Narodni odbor" postavil za njenega poveljnika "generala" Krenerja. Čeprav so kasneje razni politiki hoteli zatrjevati, da je bilo to poveljniško imenovanje tiskovna napaka, kot je namreč stvar objavil ljubljanski "Slovenec" v svoji zadnji številki, se ta navedba kasneje v emigraciji še večkrat ponavlja in jo bo težko zavrniti. Te "slovenske vojske" Angležem niso predstavili politiki in poveljnik skupno, kot se je to zgodilo z "jugoslovansko vojsko" v Italiji, ampak sam "general" Krener, katerega je dobre štiri mesece kasneje označil javno v taborišču Senigalija njegov sodelavec polkovnik Bitenc za - germanofila. Če to drži, potem se zdi verjetna trditev pok.generala Rupnika, dana v septembru 1945. v taborišču Fermo slovenskim častnikom Arku, Kralju in Lazarju, da je Krener predstavil slovenske domobrance kot "nemške pomožne trupe". Če to ni res, potem ostane vprašanje: kako so bili domobranci predstavljeni? Od Krenerja ali Narodnega odbora pozneje. Kot "Slovenska narodna vojska", ki je živa duša v svetu tedaj

ni poznala ali pa kot Mihailovičeva "Jugoslovanska vojska", ki je bila vsaj znana in politično razložljiva? Razni drobni dogodki namreč nazor no kažejo, kakšna namerna ali nenamerna zmeda v pojmih je tiste dni vladala: Tako je narednik Preželj, ki je neposredno spadal v četniške e note generala Andreja, večkrat prosil polkovnika Bitenca, da bi mu omo- gočil potovanje v Italijo, a mu je to bilo vedno odklonjeno, češ da je njegovo mesto v "Slovenski vojski". Zmagoslavovim enotam, ki so se umak nile na Koroško, a so neposredno spadale pod Andreja, sta Krener in Bi tenc odrekla hrano v taborišču, dokler ne vstopijo v "Slovensko narod no vojsko". Tudi je bila ob priliki vračanja domobrancev lansirana iz vrst Narodnega odbora vest, da je vračanja najbrže kriv general Damja- novič, ker da ima račun, da se razbije slovenska vojska. Skratka: tu je šlo za neko noro mentaliteto, ki je bila sposobna videti strahove tam, kjer jih ni bilo, drugod je pa nevarnosti prezrla.

Mogli bi še omeniti, da je prav v tistem času vračanja, britanski generalmajor Arbuthnott posrbel, da je bila skupina okoli 150 vojakov in civilistov iz Špittala prepeljana v Italijo. Spet razlika v ravnanju.

Iz dr. Meršolovega opisa vetrinjskih dogodkov v "Ameriški domovi- ni" junija 1950. je jasno, da je pod komando maršala Alexandra obstoja la odredba, da se vrne v Jugoslavijo vse jugoslovanske vojaške in civil ne bežunce. Kot kaže je bila ta odredba v zvezi s sporazumom med Titom in Angleži glede vračanja, kar je imel v mislih poslanik dr. Kuhar, ko je 8. septembra 1944. govoril na BBCju glede slovenskih domobrancev in zara di česar je minister Snój pristopil k partizanom in je odšel v domovi- no, da bi tam opozoril domobrance, kaj jih čaka, - pa mu seveda v Beli Krajini komunisti niso dovolili, da bi s komerkoli prišel v stik. Ker je torej taka odredba obstojala, saj jo je nova odredba 4. junija 1945. razveljavila, je torej tem bolj zagoneten postopek britanskih oblasti z Jugoslovani v Špittalu in onimi, ki so se umaknili v Italijo.

Koristno bi bilo tudi zvedeti za zapiske podporočnika Krištofa, ki je bil poučen o poteku teh izročitev, saj je bil tolmač pri angleškem poročniku Amesu, poveljniku vojaškega taborišča v Vetrinju. Doslej je odklanjal njihovo objavo.

Mimogrede lahko še pripomnimo, da je štab generala Andreja pomladi 1946. izdal v slovenščini in angleščini dokumentacijo o teh pokoljih (naslov: "Obtožujemo" odnosno "We accuse") in jo poslal raznim osebno- stim in ustanovam ter tisku v svobodnem svetu.

Kljub nekaterim nejasnostim, pa je vendar nekaj kristalno jasno in neizpodbitno in upamo, da bo angleški časnikar to tudi tako zapisal v svoji knjigi: da so namreč Angleži slovenske domobrance nalagali, da jih pošiljajo v Italijo, ko so jih v resnici namenili titovcem. Poleg vseh komunističnih zločinov naj bo ta velika laž vidno ugotovljena, čeprav radi verjamemo, da se Angležem še sanjalo ni, kaj vrnjene čaka.

TRI PIČICE

"Slovenska država" je 1. aprila 1958. priobčila kritiko g. Mirka Ge- ratiča glede "Novega činitelja" (uvodnik v KT 219.) Vedno se radi ude- ležimo še tako ostre polemike s komerkoli, kadar gre za pereča vpraša- nja in kadar je polemika na dostojni in miselni višini, čeprav prizna- mo, da je z doktrinarnimi ali zanešenimi ljudmi debata večasih težavna. Toda omenjeni članek g. Geratiča pa izraža tako ponesrečeno revščino, da se nam upira razprava. Če bi se g. Geratič osredotočil na to, da so nje- gove informacije glede stanja v Jugoslaviji drugačne od naših, na kate- rih smo tudi zasnovali omenjeni uvodnik, in če bi razvojno in statistič no dokazal, da čuti večina Muslimanov hrvatsko, (o tem celo sam dr. Maček dvomi,) bi stvar bila v redu. Toda očitati "Klicu Triglava" "stari 'jugo slovanski' duh 'izenačevanja'" je pa le prehuda, ko bi lahko navedli de setine člankov, ki sta jih tekom let ponatisnili "Slovenska država" in "Slovenska pot" iz našega lista, ki govore baš obratno. Mi smo v omenje nem uvodniku jasno zapisali, kar je g. Geratič odpravil s tremi pičicami: "Prišlo bo do tega, kar je neobhodno potrebno za obstoj Jugoslavije: et- nična različnost, a politična enakost."

PRI KOROŠKIH SLOVENCIH

Mesec maj je bil na slovenskem Koroškem značilen po tem, da je prinesel v precej ustaljeno in s tem dolgočasno politično življenje nekaj novega duha.

Že lani omenjeni Mirko Travnikar, o čigar izvoru je tedaj ugotovil tudi KLIC TRIGLAVA, se to pot z novim letakom sicer še ni predstavil, vendar pa je že jasno povedal z naslovom izdajatelja (Franc Šturm, Taborstrasse 24a, Dunaj II.), da izhaja pobuda iz sredine koroških Slovencev samih, kot kaže tistih mlajših, ki se doslej v glavnem niso opredelili za nobenega od obeh idejnih taborov.

Ta "Mirko Travnikar" je to pot naslovil na slovenske koroške rojake okrožnico, v kateri na svojski način, doslej nepoznan v koroški manjšinski polemiki, razpravlja o sila perečem vprašanju, kakšen odnos naj bi imela manjšina do Jugoslavije in kakšnega matična država do svoje manjšine na Koroškem. Te konkretne misli kaže spoznati v celoti, kot jih je prinesel zadevni letak:

"Naši odnosi do matične države"

"Po dosegli skupnega nastopa naših političnih skupin, je postala rešitev odnosov do matične države eden izmed problemov naše manjšinske politike.

"Mislim, da je zgrešeno, da potiskamo problem odnosov do matične države več ali manj v stran, pa čeprav izgleda, da je problem nerešljiv zaradi velikih političnih in družabnih sprememb, ki so se izvršile v našem matičnem narodu, pa tudi zaradi notranjega političnega razvoja na Koroškem po l. 1945. Realnost življenja ne prenese odlašanja problemov ter neusmiljeno zahteva njihovo rešitev.

"Pri urejanju političnih odnosov do matične države se se moramo v prvi vrsti otresti čustvenih odnosov do nje, pa naj gre tukaj za naklonjeno ali odklonilno stališče. Upoštevati moramo nadalje tudi življenski zakon, da vsaka politična tvorba od trenutka svojega nastanka z železno doslednostjo zastopa v prvi vrsti svoje lastne interese in da tudi matična država v odnosih do manjšine enostavno ne more postopati drugače. Razvoj razmerja slov.kor.manjšine do Jugoslavije tako po letu 1918, kakor tudi po l. 1945 nam to ugotovitev v polni meri potrjuje.

"Poleg gornje ugotovitve pa nas tudi sedanji padec ugleda matične države v razumevanju posebnosti naših manjšinskih problemov nujno - že iz nagona samohranitve - sili do neke vrste državniške politike do nje.

"Morda je ravno naša nesposobnost zavzeti tovrstno stališče eden izmed glavnih vzrokov, da matična država še danes - kljub praktični odstranitvi idejno političnega momenta iz naše manjšinske politike - nadalje vztraja na enostranski podpori manjšine, zlasti kar se tiče gospodarskega in kulturnega področja.

"Pri reviziji naših političnih odnosov do matične države moramo upoštevati tudi okoliščine, ko tako revizijo močno otežujejo. V prvi vrsti je izredno močan psihološki pritisk dela avstr.Nemcev, ki hočejo na vsak način razbiti sedanji skupni nastop kor.Slovencev. Njim služi vsako nebojovito stališče do Jugoslavije že kot dokaz "Tito-komunistične infiltracije" čeprav sami ne najdejo niti najmanjšega pomisleka glede nevtralnega stališča Avstrije do Sovjetske Zveze. Treba pa je tudi ugotoviti, da je matična država s svojim enostranskim zadržanjem čestokrat tudi sama nudila netivo za take enostranske trditve, s čimer je sopomagala ustvarjati precej neugodno notranje razpoloženje slov.kor.življa do nje same.

"Vendar lahko inicijativa za revizijo teh odnosov pride samo s strani Korošcev samih.

"Postavljajoč se na stališče suverenosti v odločanju naše politične usode nam bo brez dvoma mogoče zavzeti tako državniško stališče do matične države, ki niti najmanj ne bo postavilo v dvom zvestobo do naše ok-

virne države Avstrije, ter nam dalo pravno osnovo za zavrnitev neutemeljenih obtožb s strani avstr.časopisja, katera tako ali tako spremljajo vsako našo politično dejavnost.

"Upoštevajoč torej vse gornje ugotovitve, bi se dali naši odnosi do matične države nekako sledeče podati:

1. priznanje matične države o suverenosti kor.živilja v odločanju v vseh vprašanih tikajočih se njegovega javnega življenja t.j.:

- a) odnosov do avstr.strank,
- b) odnosov do izven-avstrijskih političnih sil in svetovnih forumov,
- c) pravice o takem notranjem-manjšinsko-političnem ustroju, ki najbolje ustreza našemu manjšinsko-političnemu imperativu, t.j. ohranitvi naše narodne samobitnosti.

2. odstop matične države od takih oblik zastopanja svojih interesov, ki neposredno ogrožajo naš narodnostni obstoj.

3. politična podpora matične države v smislu dosege praktične izpolnitve 7.člena avstr.drž.pogodbe, vzemajoč v obzir, da je matična država sopolpisnica te pogodbe.

4. v kolikor je matična država pripravljena nuditi manjšini materialno pomoč, se mora ta vršiti ne oziraje se na politično opredelitev posameznikov in organizacij in brez političnih predpogojev.

5. o oblika tako politične kot materialne podpore mat.države manjšini, mora imeti manjšina polno pravico soodločanja.

"Pri zavzemanju omenjenih odnosov pa je nujno, da manjšina kot politična celota zagotovi svoje nevmešanje v politični in gospodarski ustroj matične države, stoječ na stališču, da nas zanimajo samo konkretni odnosi matične države do manjšine, ne pa njen družbeni ustroj.

"Le tako zavzeto nedvomno politično stališče do matične države bo lahko ustvarilo tisto politično vzdušje, ki bo omogočilo mirno in trezno presojo nasprotujočih in stikajočih se interesov, kar je prvi predpogoj za izvajanje uspešnih konkretnih ukrepov."

Novo društvo, nov časopis

Kmalu za tem letakom je bila objavljena tudi I.štev. ENOTNOSTI, glasila istoimenskega društva, o katerem je v maju "Klic Triglava" že poročal. Iz uvodnika tega novega lista zvedemo, da so dejansko isti razlogi pripravili ustanovitelje tega novega društva k akciji kot so pobudnike ostalih dveh političnih strank: zapostavljanje in preganjanje manjšine od strani avstrijskih oblasti. Toda samo to vendar ne bi bil pravi smisel za tretje društvo. In res beremo besedo "o strnitvi vseh narodnih sil za skupen cilj", dočim je cilj označen v citiranih društvenih pravilih:

"Društvo Enotnost odklanja kakršnokoli strankarsko-politično vezanje. S svojim absolutno nadstrankarskim zadržanjem skrbi za gospodarske, kulturne in socialne zadeve slovenskega dela prebivalstva na Koroškem in sicer v smislu avstrijske ustave in naslanjajoč se na Avstrijsko državno pogodbo ter pospešuje medsebojno razumevanje obeh narodov v deželi. Ena izmed društvenih nalog je v tem, da podpre tako vlado, kakor tudi oblasti in vse tiste politične stranke, društva in ustanove, ki se borijo proti oživiljanju nacizma, in tako pomaga ohranjevati mir." In še: "V društvo Enotnost se lahko včlani vsak koroški Slovenec, ki je avstrijski državljani, naj pripada tej ali drugi stranki." Potemtakem - pravi uvodnik - hoče biti društvo nadstrankarsko, neodvisno od obeh slovenskih političnih strank. Toda "enotnost ne pomeni združevanja ideologij, se pravi svetovno nazorskega združevanja. Tako združevanje bi bilo nesmisteno, jalovo. Neki ugleden kulturni delavec koroških Slovencev je formuliral idejo enotnosti takole: '95 odstotka skrbi in žaljev in vprašanj imajo koroški Slovenci skupnih, naj je zdaj posameznik svetovno nazorsko opredeljen tako ali tako, in zaradi teh 95 odstotkov potrebujemo kakor kruh v mizi enotnost vseh koroških Slovencev. Enotnost v okviru in znamenju sedmega člena' (avstrijske državne pogodbe)". Omenjeni uvodnik še pojasni, da podpira "Skupno spomenico koroških Slovencev", ki sta jo obe slovenski stranki naslovili na avstrijsko vlado v zadevi uveljavitve Sedmega člena, toda dodaja, da bo ta člen toliko prej uresničen, "kolikor bolj enotno, enoglasno in vztrajno bo slovensko ljudstvo to uresničitev zahtevalo."

Odmevi

Že Travnikarjeva okrožnica je nekoliko vznemirila politične prvake obeh taborov. Kaže predvsem zaradi tega, ker se je nekdo drznil javno razpravljati o tistih problemih, ki po vsej logiki (?) vendar spadajo v delokrog političnih strank, odnosno, da ni predhodno prosil obe stranki za dovoljenje... NAŠ TEDNIK - KRONIKA doslej - ko to poročam - še ni omenila niti okrožnice niti ENOTNOSTI in predvidoma misli stvar opraviti z ignoriranjem, dokler vsaj situacija ne bi zahtevala jasne besede. Takega mnenja pa ni bil SLOVENSKI VESTNIK, ki ga izdajajo - pod kamufliranim komunističnim vodstvom - "Zveza slovenskih organizacij dr. Zwitterja, v kateri je pa mnogo liberalno usmerjenih Slovencev, ki jim iz svetovno nazorskih ali antiklerikalnih ozirov ne diši "Krščanska demokratska stranka" dr. Tišlerja.

Ta VESTNIK je na precej neroden, pravzaprav čisto "dialektičen" način napadel obe publikaciji in Travnikarja ter "Enotnost" med seboj najtesneje povezal, obema pa pripisal odvisnost od - Komunistične partije Avstrije. Ta sklep izvaja iz tega, češ da je že 9. februarja t.l. Komunistična partija Avstrije priporočila svojim koroškim slovenskim članom, da podpro društvo "Enotnost". Iz celotnega VESTNIKOVEGA uvodnika je razviden strah, da bi tu nekdo tretji šaril in mešal štrene, sicer si ne bi VESTNIK prizadeval, da bi zagovarjal tak status quo, ki deli slovensko narodno manjšino na dve politični organizaciji - protikomunistično in filokomunistično, - ki pa sta nastopili skupno za uresničitev državne pogodbe, čeprav sta si bili in si še bosta v laseh, kadar tako narekujejo "višji interesi". VESTNIKU je očitvidno ljubše, da ima Slovence ostro svetovno nazorsko razdeljene, čeprav stoji med obema lepo število razočaranih ali mlačnih elementov, ki bi mogli biti aktivni za slovensko stvar, kot pa da bi se tudi ta sredina organizirala in morda celo predstavljala most med obema skrajnostima. (ks)

PISMO UREDNIKU

Dr. Vladko Maček: G. urednik! Na pri pombo g. F. bi le rekel, da je nekoliko smešno če že ne neumno misliti - g. dr. Mačkom vred - da naj bi v srbsko-hrvatskih pogajanjih za sporazum zastopal Srbe napram knezu Pavlu - Hrvat dr. Maček. Tako je čisto naravno, da je srbska opozicija odklonila oba dr. Mačkova predloga.

F. Erjavec

"NE STRINJAM SE S TEM, KAR SI DEJAL, TODA DO SMRTI BOM BRANIL TVOJO PRAVICO, DA BOŠ TO LAHKO REKEL."

Voltaire

PISMO IZ AMERIKE

(Zaključek z 8. strani)

Če pa se nismo ničesar naučili, če nam gola trma ali zavest lastne majhnosti brani sesti za isto mizo z ljudmi, ki drugače mislijo kot mi, če bomo še naprej hranili svoj ego s staro slavo in namišljenimi legitimacijami, potem je čas da se razjokamo sami nad seboj: izgubili nismo le deset tisoč najboljših, temveč tudi svojo - zdravo pamet.

G. F. B. je že pozimi daroval svoj zimski plašč za invalida g. J. P. v taborišču Valki. Lepa hvala!

PRAVKAR IZŠLO V KNJIGI:

Dr. Živko Topalović:

"POKRETI NARODNOG OTPORA U JUGOSLAVIJI"

Opis tragedije Jugoslavije od razpada države preko državljanske vojne do danes, vključno politiko emigracije. Knjiga stane v Angliji pri dr. M. Sekulić, 100 Oslo Court, London NW.8. - 15/-

PRAVKAR IZŠLO V BROŠURI:

Fran Erjavec:

"IZ BOJEV ZA SLOVENSKO AVTONOMIJO"

Ponatis istoimenske razprave iz Klica Triglava. Cena v Angliji 3/- pri BM/PRAVDA, London WC 1., v Ameriki pa 50c pri "Sava Service Agency" 198 Balsam Ave. S., Hamilton Ontario, Canada.

PISMO IZ AMERIKE

(Od clevelandskega dopisnika)

Zadnjo nedeljo v maju je v okviru proslave obletnice Ventrinja go stovalo v Clevelandu "Slovensko gledališče" iz Toronta z Villenpartovo dramo "Zadnji krajec". Še pred samo vprizoritvijo so se slišali glasovi, da drama ni primerna za vprizoritev odnosno da je sploh oporečna ter da kot taka ne spada na slovenski oder. Težko je na tem mestu reči, koliko je bilo pri tem resnega razmišljanja odnosno koliko teh kritikov je dramo sploh prebralo in pa koliko je bilo le slabo prikritega nezadovoljstva, ker bi naj delo vprizorilo torontsko gledališče, ki ima ali naj bi imelo večjo ali manjšo zvezo s tako zvanim Slovenskim državnim pokretom v Torontu.

Igralci torontske grupe so dokazali, da goje resno dramatiko ter so v tem pogledu prav gotovo nudili večini občinstva za clevelandske razmere res redek užitek. Tudi so potihnili vsi pomisleki proti drami kot taki, pač pa so bili nekateri nezadovoljni s proslavo samo, češ da so manjkale recitacije, da ni bilo na sporedu pesmi "Oj, Doberdob" itd.

Zdi se, da nekateri med nami svoje in slovenske emigracije poslanstvo napačno pojmujejo. Mnenja so, da je naša glavna naloga žalovanje za padlimi, da se mora torej vse delovanje, ki posega na polje protikomunistične borbe, vršiti v duhu takega žalovanja.

Jasno je, da predstavlja ventrinjska tragedija največjo rano na slovenskem narodnem telesu ter da večji del te teže nosijo ljudje v emigraciji. Toda, kaj je res, da so slovenski fantje v maju in juniju 1945. žrtvovali svoja življenja samo zato, da se jih slovenska emigracija enkrat na leto spomni z nekaj oguljenimi recitacijami, z žalostinko "Oj, Doberdob", nato pa se spet zaplete v ponavljanje prav istih napak, ki so največ krive, da smo vetrinjsko tragedijo sploh doživeli? Kaj ne dolgujemo spominu teh mož in fantov nekaj več kot pa eno šablonizirano proslavo na leto? Kaj ni potem čisto vseeno, če se nekje izdelata gramofonska plošča, ki jo bo enkrat na leto vsak slovenski emigrant privlekel m dan, očistil prahu in si jo zaigral?

Življenje gre naprej in čas preraste vse rane. Slovenska emigracija, ako naj ohrani nek svoj borbeni značaj, ne more zahajati iz leta v dan neka za "zid solza" ter se razjokati nad tem, kar se je godilo pred tolikimi leti! Fantje iz domobranskih bataljonov so vendar dosegli kroko zmagovalca! Nekje je zapisano: Kdor je umrl za domovino, je živel dovolj! Če predstavljajo tisti prvi transporti iz meseca maja 1945 slovensko mučeništvo, potem spadajo vsi oni fantje, ki so vedeli, da se transporti vračajo v domovino, v slovensko herojstvo, saj so prenažali tisto, kar je najbitnejše v človeku: nagon samohranitve ter zavestno in iz pristne lojalnosti, brezpogojne in nesebične, sledili svojim vrstnikom v smrt.

Za vstop v vrste slovenskih protikomunističnih borcev je morda bilo treba precej korajže in odločnosti, za vstop v angleški kamijon, namenjen v Jugoslavijo, pa je bilo treba življenjske zrelosti in nepreklicne zavesti pripadanja občestvu živih in mrtvih slovenskih rodoljubov! Tega poslednjega, najvišjega koraka, so bili zmožni samo junaki - zmagovalci! Zmagovalcev pa moramo biti veseli; ponosni moramo biti, da je toliko slovenskih mater rodilo sinove, ki so dozoreli v prave može ter za vselej vklesali v slovenski značaj poteze odločnosti, zvestobe in žrtvovanja!

Mi, ki smo živi samo zato, ker so oni padli, smo dolžni, da obujamo njihov spomin ne z jokavimi recitacijami na več ali manj površno pripravljenih proslavah, temveč z nenehnim zajemanjem iz tega živega izvida slovenske misli. Ako hočemo, da bomo kot neka celota v objemu tujine obstali, ako hočemo, da se bo naš glas vsaj včasih zaslišal nad hrumenjem svetovnih dogodkov, potem moramo postati kot oni naši fantje, ki so v onih strašnih dneh, ko jih je zapustilo i vojaško i politično vodstvo, da: ves svet, izpričali svojo neomajno zvestobo ideji, za katero so se borili ter svojo brezpogojno in nerazdružno povezanost s svojimi vrstniki.

(Zaključek na 7. strani)

„RAVNOGORCI“ IN RAVNOGORCI

Delegati "Saveza Ravnogorskih Organizacij" so 23. novembra 1957. na sestanku v Londonu objavili poziv vsem ravnogorskim organizacijam, da bi se združile v enoten ravnogorski pokret. V tem pozivu zlasti vabijo one Ravnogorce, ki se do sedaj niso pridružili nobeni izmed ravnogorskih organizacij.

Ideja ni nova, saj se o zedinjenju ravnogorskih organizacij v zamejstvu razpravlja že od samega njihovega raznovzročnega nastanka, torej približno deset let. Tako je bilo pred petimi leti ob priliki kongresa "Udruženja boraca K.J.V. Draža Mihailović", ki se je vršil še pod vodstvom pokojnega generala Damjanovića v Ameriki, od strani uglednih ravnogorskih prvakov izrečenih in napisanih precej ostrih kritik glede nezdravih odnosov med ravnogorskimi organizacijami in Ravnogorci sploh, ter so bili podani konkretni predlogi za združitev. V Londonu se je v ta namen formiral poseben odbor in ob strani stoječih uglednih Ravnogorci so založili ves svoj vpliv, da bi prišlo do zedinjenja. Ta poizkus, kakor vsi prejšnji, je propadel. Zato naj mi nobeden ne zameri, ako tudi sedaj dvomim v uspeh najnovejšega "plana za ujedinjenje Ravnogoraca", celo če prezrem take tehnične absurdnosti kot jih ta plan vsebuje, n. pr. da bo vsakih deset "Ravnogorcev", ki so raztreseni od Švedske in Kanade tja preko Afrike do Avstralije, poslalo delegata na kongres, ki naj se vrši v X kraju na zemaljski obli in pri tem upošteva očitno dobro voljo "delegatov" (ki vsi žive v Angliji), med katerimi pa žal ne vidim niti enega izmed v zamejstvu živčih ravnogorskih prvakov.

Da so vsi dosedanji poizkusi ravnogorskega zedinjenja propadli, so krivi globlji vzroki, kakor jih je mogoče opaziti pri bežnem in površnem pregledu takozvanih ravnogorskih organizacij v zamejstvu. Smelo lahko trdim, da do enotne ravnogorske organizacije, ki bi uspešno branila revolucionarne tradicije Ravne Gore in hodila trnjevo toda častno pot neumrlega generala Mihailovića, ne bo prišlo vse dotlej, dokler ti vzroki niso odstranjeni. Vzroki razdora so načelnega značaja. Njih največkrat povzročata Ravnogorstvu tuja miselnost, ki prevladuje v nekaterih takozvanih ravnogorskih organizacijah; premnogokrat pa celo vprašanje časti in ponosa pravih Ravnogorcev. Da se ti vzroki do sedaj niso javno postavili v pravo luč je pripisati le skromnosti ravnogorskih borcev. Mnenja sem, da ta skromnost že dolgo ni več na mestu in da interesi domovine, ki ji Čičina izročila posvečajo prvo in najvišje mesto, pač zahtevajo od nas toliko hrabrosti, da vzroke razdora odstranimo. Odstranili pa jih bomo, če jih javno osvetlimo v pravi luči.

Zlom jugoslovanske vojske v desetih dneh, odgon vojnih ujetnikov - Srbov in Slovencev v daljna ujetniška taborišča, beg kralja in vlade v inozemstvo, razkosanje Jugoslavije po načrtu, ki sta ga Hitler in Musolini že pred napadom pripravila, brezprimerna surovost okupatorjev so vrgli iz tira premnoge poštene politike in hrabre vojsake, ki so se izkazali v prvi svetovni vojni in v povojni dobi. V tej splošni dezorientaciji so ostali dosledno zvesti svojim državljanskim in vojaškim obvezam le oni veliki rodoljubi, ki niso nikdar, pa tudi v tej kataklizmi niti za trenutek podvomili v končno zmago pravice, katere pač ne more biti brez svobodnega življenja jugoslovanskih narodov v mejah njihove države. In če hočemo razumeti globoke brazde, da ne rečem prepade, ki razdvajajo naše poglede na bodočo ureditev jugoslovanske države, kakor tudi na poslanstvo, naloge in delovanje naše politične emigracije, moramo pač poseči nazaj v črne aprilske dneve 1941 in v vso medvojno tragedijo. Analiza dogajanj iz te dobe je prebolestna in tudi preobsežna za okvir tega članka, zato naj opravi ta dolgi račun s svojo vestjo vsak sam zase. Po tistem spraševanju vesti (premnogi naj obude popolen kes) si oglejmo emigrantske tabore, ki so nastali kot posledica dogajanj med vojno in neposredno po vojni ter mislenost, ki prevladuje v vsakem izmed njih.

Tabor bivših vojnih ujetnikov

V vojno ujetništvo, v glavnem nemško, je bila odpeljana velika večina aktivnih in rezervnih oficirjev, podoficirjev in vojakov srbske in slovenske narodnosti ter onih jugoslovansko usmerjenih Hrvatov, ki so to sami izrecno zahtevali. V ujetniška taborišča so, pri skrbni cenzuri sovražnika, prihajale zelo skromne vesti o dogodkih v domovini in je bilo težko ustvariti pravilno sliko o stanju, ki je doma vladalo za časa vojne in revolucije, zato si bila mnenja o dogodkih doma precej deljena, n. pr. velika večina generalov je naravnost zasmehljivo spremljevala borbo "onog pukovnika" Mihailovića, dočim so bili mlajši oficirji in vojaki navdušeni za Dražin pokret. Pomebnejše širenje idej "Osvobodilne fronte" med vojnimi ujetniki spada v dobo po italijanski kapitulaciji. Spočetka se je za Tita ogreval le ozek krog rezervnih oficirjev, po 12. septembru 1944 pa je v vrste O.F. prestopil velik del aktivnih oficirjev z mnogimi generali. (Izdajalski govor bivšega kralja)

Ob taki cepitvi duhov je čisto umevno, da je po končani vojni večina vojnih ujetnikov odšla domov. Malo je med njimi bilo komunistov, tudi ne dosti simpatizerjev, pač pa precej oportunistov in še več onih, ki so nasledili kraljevemu pozivu, da se pridružijo maršalu Titu, ako ne žele nositi pečat izdajalcev. Poziv kralja Petra II., okrepljen z zavezniškim podpiranjem partizanov, je naravnost porazno deloval na dotedanjo visoko moralo ujetnikov. Kako tudi ne, saj so se vsi, po štiriletnem stradanju v ujetniških taboriščih, zaželeli svobode, domovine in predvsem svojih najdražjih; kralj pa je naročal da naj gredo domov, kamor jih je itak vleklo srce. Vrnili so se in ob prihodu domov pretrpeli težko razočaranje. Znatno del pa se ni mogel pomiriti z dejstvom, da v domovini vladajo komunisti in je ostal v inozemstvu. Nedvomno je ta odločitev stala vsakega posameznika dosti notranjih bojov, zato je tem častnejša.

Radi tega tabor vojnih ujetnikov v veliki večini sestavljajo pošteni in značajni možje, ki bi lahko predstavljali najkonstruktivnejše moči naše emigracije, če bi le mogli dojeti ogromen korak, ki so ga jugoslovanski narodi v svojem razvoju naredili za časa vojne in revolucije. Na našo veliko nesrečo so za večino bivših vojnih ujetnikov kazalci časa med vojno stali, ako se celo niso pomaknili nazaj. Torej, bi se za njih nova Jugoslavija v najboljšem slučaju začela tam kjer se je stara 18. aprila 1941. nehala. Oni pričakujejo, da bodo šli z "Nj. Veličanstvom Kraljem" domov in pod "Njim" prevzeli oblast, vojsko, takoj dobili vse čine in položaje, ki so jih od 1941. zamudili ter srečno vodili in vladali... Edino, kar se še niso sporazumeli s politiki ekzilvlad je namreč to, katera izmed ustav naj stopi v veljavo, vidovdanska ali oktobrska. Kot strogi legalisti in lojalisti so v svoji brezmejni vdanosti seveda preslišali in pozabili zloglasni "kraljevski poziv", da se morajo pridružiti maršalu Titu, kakor tudi "Njegove" slavopojke generalisimu Staljinu in hvalo Rdeči armadi, ki nas je "osvobodila". Nekoč je veljalo pravilo, da vojak ne sme misliti, ampak le ubogati. Tega pravila se bivši vojni ujetniki krčevito drže. Za njih misli le "Kancelarija Nj. Vel. Kralja" in oni povelju "z Najvišjega Mesta" v sklerozni vdanosti slede.

Tabor "reševalcev"

Krstili so jih za kolaboraterje, kvislinske enote; sami trdijo, da so po svojih močeh skušali reševati: ker niso ničesar rešili, jih ne morem nazvati rešitelji; torej reševalci. Če smo že privzeli to lepo ime, potem je jasno, da v tabor reševalcev ne spadajo ustaši in podobne razbojniške bande. V samem začetku moram tudi poudariti, razmotrivanja iz tega poglavja ne zadevajo onih junakov, ki so šli na povelje J.V. v D. z odrejenimi nalogami v "reševalske enote". Večina od njih je tako padla ali pa romala v koncentracijska taborišča.

Sila pisan je ta "reševalski tabor", zato se moram omejiti le na glavne barve in opustiti v tej razpravi podrobnosti prehodnih nians. To pestrobarvno reševalsko mavrico bi razvrstil nekako takole:

1.- Srbski živelj in jugoslovansko usmerjeni Hrvati v Liki, Dalmaciji in Bosni, ki jim je v obrambi od ustaških band italijanska podpora dobrodošla; takozvane "legalizirane enote".

2.- Zapeljani kmečki fantje, ki so jih varali, da se "vse dela v dogovoru s kraljem, vlado, zavezniki..."

3.- Pošteno misleči politiki in vojaki, ki so bili prepričani v nemško zmago in pri tem mislili, da s prevzemom dela oblasti iz rok okupatorjev res ščitijo narod.

4.- Oficirji in podoficirji, ki so oportunistično računali, da jim ni treba niti v gozd, niti v vojno ujetništvo če vstopijo v vrste "reševalcev", pri tem so še njihove rodbine preskrbljene, končno se pa itak ne ve, kako še bo...

5.- Oni odgovorni politiki, ki so tajno šepetali, da so za Mihailovića, javno, če ne že sami kolaborirali, podpirali kolaboracijo in z namenom da lahko varno sede doma ob vsaki priliki našli izgovor: "Ni še čas!"

Vse, kar bi se imelo razporediti pod to najnižjo stopnjo te spektralne lestvice, bi že spadalo v grupo izdajalcev, s katerimi pa v tem poglavlju nočem imeti opravka.

Nekdanji naslovi "reševalskih enot", tako srbskih kot slovenskih, dandanes niso več važni; so le predmet temnega dela naše zgodovine, pa naj bodo to razne straže, legalni četniki, milice ali pa domobranci. Vse te enote so ob koncu vojne hitele v okrilje J.V. v D. - pod šajkačo z jugoslovanskim amblemom. Zato je čisto razumljivo za mnoge pripadnike "reševalskih enot", da so v zamejstvu baš oni najglasnejši "Ravnogorci"...

Tako, enote so zbrisane, ostala pa je spektralna razpredelnica. Nje ni mogoče zbrisati, niti prezreti njenega pomena, kajti v najtežjih trenutkih ne odloča število ljudi ampak značajnih mož. Medtem ko je med zapeljanimi borci dosti kremenitih mož, pravih junakov, je te težko najti v "reševalskih" vodilnih krogih, ki so bili navajeni vedno ubirati izhojeno "legalno pot" najmanjšega odpora. Ni ga med njimi, ki bi zrastle iznad "reševalske" množice, kritično precenil zgrešeno preteklost, krepko potegnil črto pod njo in z odločnim korakom krenil v novo smer. Zato ni pričakovati, da bi se v tem taboru utrnila ona ideološka iskra, ki bi prižgala mogočen plamen, da razsvetli nove. Veteranski duh bivših vojnih ujetnikov je "reševalskemu taboru" najbližji, zato se tudi ta tabor skupaj z vojnimi ujetniki naravnost topi v "podaniški vdanosti Nj. Veličanstvu in Kraljevskemu Domu" ter tekmuje v praznovanju rojstnih dni članov bivše dinastije, pošiljanju vdanostnih brzojavk, globokem klanjanju, gromkih živio-klicih in podobnem "metani-sanju", kot so bratje Srbi krstili vse te izraze servilnosti. Ujetniško-reševalska koalicija stavi svoje upe le na eno karto in ta je, da bodo zapadne velike sile zavoljo kralja tudi njej pomagale priti nazaj domov v sedlo. Da se je mnenje o kralju po 12. septembru 1944. doma temeljito spremenilo in da je medtem, ko se je doma še mislilo o kralju in stari Jugoslaviji, preteklo že skoraj petnajst let ter se sedanji tridesetletni možje niti ne spomnijo kralja, nekdanjih vodilnih politikov in "dobrih starih časov", to vse ni važno... Če bi ta ujetniško-reševalski tabor lansko leto odprl oči, ko so njegovi prvaki skupaj s kraljem obiskovali gradove nekoč vladajočih nemških vojvod in knezov, bi lahko videl, kaj pomenijo nekdanji vladarji v današnji demokratični nemški republiki. In baš nemška plemena so imela domače dinastije ter bila strogo monarhistično usmerjena, zlasti Bavarci, kjer monarhistična kmečka stranka še vedno predstavlja pomembno manjšino. V Jugoslaviji so Hrvati in tudi Slovenci že leta 1918. zahtevali republikansko ureditev države; dandanes pa celo v nekdanji tako monarhistični Srbiji le stari kmečki očanci morda še sanjajo v vrnitvi Karadjordjevičev. To so dejstva, mimo katerih vsak zrel in razgledan človek, kaj šele politik, ne more iti kakor kraj kakšnega starega turškega groba.

Ravnogorci

Ravnogorskega tabora ni! Kdor je po vojni šel skozi črniško taborišče v Eboliju, se je na žalost moral sprijazniti z bridko resnico, da je med štirinajsttisočno množico v taboru bilo komaj šeststo Ravnogorcev, med temi tristo Slovencev. (Ljotičevci, legalni četniki, ki so jih vodili razni "duke" in domobranci se pač ne morejo šteti med Ravnogorce.) Če preštejemo vse v zamejstvu nahajajoče se Ravnogorce, to je one, ki so bili v Eboliju, one ki so preživeli koncentracijska taborišča, one ki so se ob koncu vojne zatekli v Avstrijo, Italijo, Grčijo in nato odšli dalje v svobodni svet, ter one ki se jim je kasneje posrečilo pobegniti iz Jugoslavije, ne moremo naštetih niti tisoč glav. Med njimi je nekoliko članov Ravnogorskega centralnega komiteja, delegatov s kongresa v Ba, par desetih višjih komandantov, torej takih, ki jim za ravnogorsko legitimacijo niso potrebne aprilske Karadjordjeve zvezde iz leta 1945. in tudi ne v tujini izsanjani naslovi. Med temi so tako monarhisti kot republikanci, ki so pa rešitev tega vprašanja že davno v domovini prepustili bodoči ustavodajni skupščini izvoljeni od svobodnih jugoslovanskih narodov. Vendar teh mož, ki so nedvomno bili ravnogorski prvaki in pravi borci, ni nikjer slišati, da bi se hvalili s svojim, vsekakor zaslužnim Ravnogorstvom. Veliki v borbi in žrtvi za domovino so zdaj skromni, preskromni v emigraciji. Vse izgleda tako, kakor da jih je sram ošabnega nastopanja in kričavosti "Ravnogorcev".

Mnenja sem, da če londonski delegati resno žele zedinjeno Ravnogorstvo v zamejstvu, potem so njihovi dosedanji koraki, ki naj bi vodili k zedinjenju, napačno vsmerjeni. Enoten ravnogorski pokret se ne more ustvariti potom volitev, kjer naj bi o vodstvu in smernicah ravnogorskega pokreta odločalo deset tisoč "Ravnogorcev", včlanjenih v takozvanih ravnogorskih organizacijah. To mnenje potrjuje tudi izjava Organizacije Ravnogorcev v Ameriki, ki odločno odbija londonski načrt za zedinjenje. Ta načrt zlasti forsira "Udruženje boraca K.J.V. Draža Mihailović", najštevilnejša in najbogatejša takozvana ravnogorska organizacija (nedavno darovala "Kancelariji Nj.V.Kralja" 4000 angleških funtov), v kateri pa je sorazmerno najmanj Ravnogorcev. Od sedmih takozvanih ravnogorskih organizacij so se le tri izjavile za londonski načrt, kar zopet potrjuje moje mnenje, da vodi londonska akcija v neuspeh.

Mogočni gospodje "delegati", če hočete da bo drevo zopet ozelenelo, potem zberite korenina in ne skrbite za listje. Dajte besedo Ravnogorcem! Obrnite se na ravnogorske prvake, saj jih menda še poznate.

Če bodo ti prvaki, prekaljeni v borbi in žrtvi, pokrenili ravnogorsko zedinjenje in stopili na čelo enotnega pokreta, bodite prepričani, da bo pokret zelo hitro zajel vse Ravnogorce. Tak mogočen ravnogorski val pa bo s seboj ponesel tudi - "ravnogorsko" listje.

Brez Ravnogorcev ne bo ne borbe ne uspeha, pa združite vse takozvane ravnogorske organizacije v skupno zvezo. Z vašimi volitvami in kongresi boste ustvarili le razširjeno "Udruženje za sečenje kolača, paljenje sveča, slave, božične in pokladne priredbe, balove, ravnogorske svadbe, futbol, fondove, svečane govorancije i izjave podaničke odanosti".

Revolucionarni pokreti zato nosijo v sebi ono ogromno moralno moč, ker se rode na poteptani pravici, odvzeti svobodi in uničenem človekovem dostojanstvu, ne pa na vdanostnih izjavah, ostalem "metani-sanju" in volilnih listkih.

Nesmrtni Draža Mihailović ni vedel niti kdo ga bo preklel, niti se ni ozrl nazaj, da bi videl, koliko mu jih bo sledilo, ko je krenil v borbo za svobodo. Toda, krenil je odločno. Nosila ga je moč ideje! In ta ideja je pokrenila narodni plaz...

Vitovec

Pri BM/PRAVDA London WC.1. odnosno pri "SAVA Service Agency"
198 Balsam Ave.S., Hamilton, Ont. Canada lahko dobite po 3/- oz. 50 c
Fran Erjavec: "Nastanek slov.političnih strank"
ali vedno aktualno razpravo " O marksizmu " .

OD MESECA DO MESECA

Pretekli mesec je potekel v znamenju številnih kongresov občnih zborov raznih udruženj in ustanov. Združenje rudnikov, topilnic in predelovalne industrije je na svoji letni skupščini ugotovilo, da go rudniki Trepča, Mežica, Zletovo in Šuplja stena povečali proizvodnjo svinca za 5% in cinka za 17%, med tem ko je Bor povečal proizvodnjo elektrolitičnega bakra za 4,5% in podjetja za elektrolizo cinka v Šabcu in Celju za 38%. Jugoslavija je sedmi največji proizvajalec kroma na svetu. Glavni rudnik je Radoša; a ostali se enako nahajajo v Srbiji in Makedoniji. Kljub temu mora Jugoslavija krom uvažati zaradi naraščajoče metalurške proizvodnje. Ležišča bakrene rude v Boru in Majdanpeku so zadostne še za naslednjih 50 let, ležišča svinčene in cinkove rude za 20 let, a boksita za 115 let. Ker so Rusi sedaj odpovedali obljubljeni kredit, bo ideja o izgraditvi močne aluminijske industrije v Jugoslaviji ostala zaenkrat samo še pobožna želja.

Glavni direktor investicijske banke, Augustin Papič, je izjavil na kongresu jugoslovanskih ekonomistov v Zagrebu, da bo odpoved sovjetskih kreditov povzročila težave pri izpolnitvi dolgoročnega gospodarskega načrta (1957-61). Pogodbe za dostavo opreme so bile že sklenjene s sovjetskimi podjetji in nekaj opreme je tudi že prispelo. "Danes se dogaja isto kot leta 1948," je rekel Papič. "Jedro problema leži v dejstvu, da je bilo tako stališče zavzeto napram deželi, ki se noče prodati za par sto milijonov dolarjev. Tako stališče Sovjetske Zveze ima lahko zelo neprijetne posledice pri reševanju vprašanja nerazvitih dežel na splošno."

Zvezna industrijska komora je imela svoj letni občni zbor, na katerem so se govorniki zavzeli za obnovo in modernizacijo obstoječih tovarn ter obsodili težnje krajevnih oblasti, da se zidajo nove tovarne. V letnem poročilu je bilo rečeno, da je komora prejela nič manj kot 415 prošenj za nove tovarne - kar bi stalo skupno okrog 100 milijard dinarjev. Izgleda da lokalni komunisti še vedno ne morejo pogoltniti dejstva, da je doba brezglave industrializacije za nami in da zidanje novih tovarn ne predstavlja nujno zvišanje življenskega standarda. To mišljenje je morda revizionistično, toda še najbolj odgovarja gospodarskim načelom, s katerimi je bil Marx precej skregan.

To seveda ne pomeni, da v Jugoslaviji ne gradijo več novih tovarn, toda bolj in bolj jemljejo v obzir gospodarski račun. Kdo je kdaj slišal pred vojno o makedonski industriji? Poročilo makedonske vlade za 1957 leto pravi, da se

je republiška industrijska proizvodnja povečala za 19% v primeru z 1956 letom. K temu so doprinesla nova podjetja, kot n.pr. Mavrovo vodna elektrarna, tovarna na cementa v Skoplju, tovarna kvasa v Debarju, tovarna električno-izolacijskega materiala v Prilepu, tovarna hladilnikov (!) v Bitoli, tovarna za suho destilacijo v Berovu, lesno podjetje v Kičevu, tovarna za volnene tkanine in tovarna za vloženo sočivje v Tetovu, itd. Število delavcev se je povečalo lansko leto od 37,324 na 41,113.

Ker so titovci računali, da bo pomiritev s Sovjeti in njihovi sateliti postala trajnega značaja, so po eni strani odpovedali ameriško vojaško pomoč, po drugi strani pa so začeli v podjetjih vojne industrije izdelovati vse mogoče predmete široke potrošnje, kot n.pr. precizne fotoaparate, mikroskope, daljnoglede, teodolite, vse mogoče leče, itd. Prednje izdelujejo v vojnem zavodu v Sarajevu. V Zadru izdelujejo šivalne stoje na nožni in električni pogon, atomske regulatorje, ki beležijo višino atomske radiacije na sekundo, zvočne snemalce na trak (tape-recorders), itd. Neko drugo podjetje izdeluje turbine, diselove motorje in centrifugalne črpalke za ladje. Letos bodo recimo izdelali turbine z jačino 16.500 konjskih sil za dva jugoslovanska tankerja nosilnosti 32.000 ton. Diselove motorje bodo tudi začeli uporabljati na železnicah.

III. kongres jugoslovanskih gozdarskih in lesnih inženirjev in tehnikov se je vršil na Bledu. Ob tej priliki je Tito poslal pismo, v katerem je prižal, da je "naše gozdarstvo nedvomno ogromno doprineslo k naši socialistični izgradnji in splošnemu gospodarskemu razvoju v povojnem obdobju." Vsakomur je poznano, da so titovci neusmiljeno izsekavali naše gozdove in s tem poslabšali pogoje v poljedelstvu - to da kdo se je takrat zmenil za poljedelstvo! Sedaj pa, ko se je klima že tako izpremenila, da resno ogroža poljedeljsko proizvodnjo, se je oglasil Tito in ukazal da je treba "vrniti našim gozdovom, kar jim je bilo odvzeto v preveliki meri". V kako veliki meri je razvidno iz poročila na kongresu, ki pravi, da bodo lahko obstoječe gozdove, ki jih je okrog dva milijona hektarjev, poboljšali šele v 15 letih! Do leta 1961 pa računajo, da bodo nanovo pogozdili 125,000 hektarjev.

II. mednarodni lesni velesejem se je vršil v Ljubljani. Na njem je razstavljalo 160 domačih in 40 tujih podjetij iz Avstrije, Italije, Nemčije in Nizozemske.

Poročilo z občnega zbora zvezne zunanje-trgovinske komore kaže, da izvažajo Jugoslavija v 80 dežel, uvažajo pa iz 78. Kljub temu je uvoz še vedno večji kot izvoz. Vrednost izvoza v 1957 letu je znašala 400 milijonov dolarjev, kar je jugoslovanski rekord.

Spomladanska setev je bila opravljena na 95%. Posejali so 280.000 ha s hibridno koruzo (od tega 210.000 ha v Vojvodini in centralni Srbiji) in 40.000 ha z italijansko pšenico (kar je dvakrat več kot lani). Zaradi odlične kakovosti te pšenice (v Slavoniji pričakujejo, da bo do pridelali 5.000 kg na ha), jo bodo prihodnje leto posejali na 300.000 ha. Poljedeljske stroje so pri setvi zelo pridno uporabljali. Na začetku leta so imeli na razpolago 18.900 traktorjev. Dovoz umetnih gnojil pa se je tako zakasnil, da jih imajo sedaj 277.000 ton v skladiščih.

V Zagrebu se je vršil II. kongres jugoslovanskih juristov, ki se je bavil s pravno stranjo odnosov med posameznimi organizacijami, podjetji in organi v obstoječem jugoslovanskem sistemu. Kardelj, ki je tudi govoril na kongresu, je izjavil, "da se zavedamo, da prave demokracije ne more biti brez jasno formulirane odgovornosti posameznikov in posameznih organov", pri čemer je seveda po zabil povedati, komu so tako posamezniki kot posamezni organi odgovorni. Ker sodišča v Jugoslaviji niso neodvisna in služijo v prvem redu zaščiti režima, so tudi vsi zakoni in pravne formulacije prirejane temu primerno.

Po vseh glavnih republikah se vodi gonja proti privatni zdravniški praksi. V pripravi so sedaj zakoni, ki bodo to prakso prepovedali. V opravičilo navajajo, da zdravniki uporabljajo zdravniške inštitute in laboratorije za privatna raziskovanja in prirejajo svoje službene ure po bolnicah in ambulantah v skladu s svojimi privatnimi ordinacijami. Privatni bolniki v bolnicah baje uživajo boljšo oskrbo, kar ni socialistično.

14. maja je bil podpisan sporazum o socialnem zavarovanju pravoslavnikov in njihovih družin, ki ga je podpisal patriarh Vikentije. Ob tej priliki je Tito sprejel ves sveti sinod, ki se mu je prišel zahvaliti. Patriarh Vikentije je v svojem govoru poudaril veliko skrb, ki jo "gospod predsednik" po sveča jugoslovanskim narodom, kakor tudi svobodo vere, ki baje vlada v Jugoslaviji v skladu z ustavo. Tito je v svojem odgovoru izrazil zadovoljstvo, da vladajo tako dobri odnosi med režimom in pravoslavno cerkvijo.

Na posvetovanju knjižničarjev v Beogradu so ugotovili, da uporabljajo knjižnice 60% svojih sredstev za nabo beletristike, 10-30% za mladinske in otroške knjige, 1-26% za strokovne in poljudno-znanstvene knjige in samo 1-6% za knjige politične narave. Zastopnik vlade na tem posvetovanju je izjavil, da to kaže, da se knjižnice ne brigajo dovolj za splošno izobrazbo naših ljudi.

Število turistov v prvem tromesečju 1958 je znašalo 47.225. V letu 1957 je obiskalo Jugoslavijo skoro pol milijona tujcev (100.000 več kot 1956.). Največ jih prihaja iz zahodne Nemčije, Italije, Anglije, Francije in Švice. Letos so tudi pričakovali lepo število turistov iz vzhodne Evrope, toda to je sedaj več ali manj neverjetno.

Turistična zveza alpskih dežel, kateri pripadajo poleg Jugoslavije še Avstrija, Italija, Nemčija in Svica, je imela svoj redni restanek na Bledu, na katerem so razpravljali o turistični propagandi in zveznem uradu v New Yorku.

SPORAZUMI: Med Jugoslavijo in Anglijo je bil podpisan sporazum o socialnem zavarovanju. - Sporazum o sodelovanju na polju mirne uporabe atomske energije je bil sklenjen s Poljsko. - Z Madžarsko je bil dosežen sporazum, na podlagi katerega bo Madžarska vrnila Jugoslaviji vse kulturne znamenitosti, ki so bile "premeščene" na Madžarsko za časa zadnje vojne (od takrat je poteklo že 13 let!). - Dodaten trgovinski protokol je bil podpisan s Poljsko, na podlagi katerega bo do povečali letšnjo blagovno izmenjavo za 10%. Sklenjen je bil tudi jugoslovansko-finski trgovski sporazum za tekoče leto. Vrednost lanske izmenjave je bila okrog pol milijarde dinarjev.

DIPLOMATSKA SLUŽBA: Jugoslavija in Čile sta povzdignili svoji poslanštvi v Beogradu in Santiagu v veleposlanštva. Verjeten vzrok: trgovina. - Danilo Lekić je postal poslanik v Venezueli. - Dosedanji tajnik za informacije zvezne vlade, Jovan Marinović, je bil postavljen za direktorja uradne agencije TANJUG. Dosedanji direktor Vjekoslav Prpić je bil premeščen v sekretariat za zunanje zadeve.

OBISKI: Odpovedali so Vorošilov obisk Jugoslaviji in Titov obisk Poljski. - Britanska parlamentarna delegacija je bila na obisku v Jugoslaviji. - Napovedali so Naserjev obisk Titu. - Edinice jug. vojne mornarice so obiskale sovjetsko mornarico v Sevastopolu.

RAZGLEDI

GLAS RAZUMA: Kanadski HRVATSKI GLAS je prinesel 28. aprila članek enega vodilnih članov Hrvatske seljačke stranke g. Ilije Jukića pod naslovom "Začarani krog hrvatsko-srbskih odnosov - Ali je lahko priti iz njega in kako?"

Znatno število članov HSS misli tako kot g. Jukić, čeprav se njihov glas redkeje čuje kot pa glas skrajnejšev v isti stranki, ki ne le bolj čisto izražajo svoja mnenja temveč store to tudi glasneje. "Mi, ki na srečo živimo v svobodnem anglosaškem svetu, smo dolžni, da se od tega sveta naučimo, kako se lotevajo in kako uspešno rešujejo težko zapletena narodna in politična vprašanja", piše g. Jukić. "Tu smo lahko često slišali rek: First things first... Kaj more danes povzročati največ skrbi od govornim predstavnikom narodov, ki živijo na področju Titove Jugoslavije in kaj naj bi oni morali narediti, da odstranijo ali vsaj zmanjšajo ali ublaže gotove velike nevarnosti, ki kot nove katastrofe prete njihovi narodom? Med njimi vsekakor prednjači možnost, da pride v gotovih okoliščinah do novega krvoprelitja med Hrvati in Srbi, kar bi zajelo ptem še vse ostale narode Jugoslavije, vseh ver in nosilce vseh ideoloških nazorov. Resni ljudje doma se zelo boje te nevarnosti in predvidevajo, da bi bili plameni nove državljanske vojne mnogo večji in groznejši od onih, ki so žareli v nesrečni dobi med 1941. in 1945. letom. Ljudje doma so preveč zmučeni, polni grenkobe, mržnje in žalosti. Razlike v mišljenjih med raznimi narodi so velike kakor tudi v njih samih. Njihovi pogledi in presojanje svojih in mednarodnih vprašanj so polni zmot in nestvarnosti. Kako bi moglo biti drugače, ko pa so iz pekla državljanske vojne prišli pod najokrutnejšo komunistično diktaturo, ki namerno trosi laži brez prestanka in podvzema vse, da čim bolj razdrobi vsako družbeno enoto in da vnese med svoje nasprotnike čim več prepira? Sovraštvo do komunističnega reda in vroča želja, da se tega strašnega sistema rešijo za ceno največjih žrtev, ko bi vsaj malo kazalo na to, je edina skupna duševna zveza med pretežno večino vseh narodov Jugoslavije. Ta edina negativna vez pa ne nudi nikakršnega jamstva, da bi se vstaja proti komunistom ne pretvorila naslednjega dne v medsebojno borbo drugega proti drugemu. Obstojejo razumni ljudje tako pri Hrvatih kot Srbih, ki bi skušali zadržati borbo v pravih kanalih, obstojajo pa tudi na eni kot drugi strani ekstremistično razpoloženi elementi, ki bi lahko preobrnili in speljali vstajo v katastrofo z najstrašnejšimi posledicami tako za ta čas kot za bodočnost vseh Hrvatov, vseh Srbov in tudi ostalih narodov Jugoslavije. Pametni ljudje pričakujejo in upajo, da bodo v času krize, če že ne preje, dobili sporočila in navodila od odgovornih predstavnikov v svobodnem svetu, ki bi jim pripomogla, da že v začetku zadrže vodstvo v svojih rokah. Če bi se jim pa vodstvo iztrgalo in prešlo v roke ekstremistično razpoloženi ljudi, potem pa sam Bog ve, kako bi se ta usoden razvoj končal..."

V nadaljevanju svohega članka našteva g. Jukić razne možnosti, kako bi lahko prišlo do osvoboditve, pa nadaljuje: "Ne poznam primera, kjer bi dobro pojmovani interesi tako imperativno nalagali malim narodom, da si poiščejo osnovo zdravega in trajnega sporazuma kot to narekujejo Slovencem, Hrvatom in Srbom, pa tudi ne poznam tako strašne škode, ki jo bodo utrpeli, ako ne bodo uspeli najti te osnove. Njihovi odgovorni ljudje se morajo zavedati dveh najosnovnejših stvari: narediti, ker je v njihovi moči, da se nobena kriza, ki bi zajela Jugoslavijo, ne izrodi v državljansko vojno, v prvi vrsti srbsko-hrvatsko, v drugi vrsti pa ohraniti meje njihovih narodnih področij proti tretjim. Strašno velike, svete in nedolžne žrtve so padle zanje, pa bi bil večni greh in sramota, da bi kljub tem Slovenci, Hrvati in Srbi bili in ostali okleščeni in obsekani na vseh straneh v jutrišnji Evropi... V novem razvoju Evrope in sveta si bodo mali narodi mogli zagotoviti svojo bodočnost in svojo obrambo samo v velikih okvirih. V takih prilikah je potem lažje reševati vprašanja njihovih medsebojnih meja in vprašanje skupne obrambne skupnosti... Tam kjer je volja, se tudi tako ali drugače najde rešitev. Poleg tega tudi zahtevajo največje gospodarske koristi, da vsi mali narodi vstopijo v neko veliko skupnost. S tem bi prekinili neusmiljeni tok moderne ekono-

mije, da postajajo bogati narodi bogatejši, mali in nerazviti narodi pa siromašnejši..."

"Resni ljudje iz domovine pravijo, da jenevarno, ker od zunaj priliva jo olje na ogenj. Ali je odgovornim ljudem zunaj mogoče doseči, da bi vsaj del emigrantskega tiska in treznejši elementi prenehali s to ceneno demagogijo? Ali ne bi bilo moč najti neko osnovo vsaj za vzporedno delovanje v tem ali onem pravcu?..."

"Odgovornim in treznim ljudem mora biti danes povsem jasno, da je neobhoden vsaj minimum skupne osnove med njimi, ki resno mislijo pomagati osvoboditvi svojih narodov od skupnega sovražnika, ki jih duši, in od njih odkloniti iste nevarnosti, katerim so lahko vsak čas podvrženi. Šele tako bomo lahko prišli do vpliva pri najmerodajnejših činiteljih na zapadu in spodbili oporekanja, ki prihajajo s teh strani, da ne obstoja nikaka alternativa Titovemu režimu na področju današnje Jugoslavije..."

GLAS STRASTI: 12. maja pa je HRVATSKI GLAS objavil članek glavnega tajnika Hrvatske seljačke stranke g. dr. Jurja Krnjevića pod naslovom: "Srbska megalomanija in vsiljevanje".

Ko so nedavno francoske vojne ladje zaustavile Titovo "Slovenijo" so na njej zaplenile vojaški material, ki je bil namenjen alžirskim upornikom; tedaj je Titov tisk ostro napadel Francoze, medtem ko je znaten del francoskega tiska napadal Tita. Ta trenutek je izkoristila "Zveza demokratov in socialistov Jugoslavije", ki je bila pred časom osnovana od pariških Srbov, predvsem iz "Oslobodjenja" in iz sindikalne organizacije dr. Živka Topalovića ter nekaterih Hrvatov in Slovencev. Sklicala je tiskovno konferenco, da bi na njej protestirala proti Titovemu poizkusu potvarjanja narodne volje s pomočjo nedavnih volitev. Glede na ta incident z ladjo "Slovenijo" je bila tiskovna konferenca uspešna in je o zvezinem protestu pisal del francoskega tiska. Ne glede na dejstvo, da je bila ta zveza precej na tiho razširjena iz "demokratov" tudi v "socialiste", da stvarno nima nikake organizacije, da je v vprašanju samo ime, ki bo verjetno uporabljeno tudi kdaj kasneje, - kadar bo pač spet ugodna prilika, - ne glede na vse to je pohvalen poskus, da se izkorsiti vsak ugoden trenutek, da pokažemo zapadu, kdo in kaj je Tito. Žalostno je, da v resnici ne obstoja organizacija jugoslovanskih demokratov (ali demokratov Jugoslovancov), in da ne obstoja, je v znatni meri tudi krivda g. dr. Krnjevića. On in njemu podobni ekstremisti v HSS se ne borijo proti Titu ampak proti nekaki umišljeni "srbski hegemoniji", ki je morda nekdanj obstojala, danes pa prav gotovo ne obstoja; in pri tem so prepričani, da če se bodo borili proti Srbom, se bodo s tem borili tudi proti Hrvatim Titu! Članek dr. Krnjevića je poln mržnje, nerazumljive in slepe mržnje do Srbov in karkoli naj bi ti storili, četudi bi po sredno tudi koristilo hrvatskemu narodu, je zlo in narobe. "Vsak Srbin (Srb iz Srbije, moja opomba.) se smatra, da je pooblaščen gospodariti nad Hrvati in pred tujimi ljudmi govoriti v imenu hrvatskega naroda... Čeprav je hrvatski narod ob vsaki priliki, kadarkoli je mogel svobodno spregovoriti, jasno povedal, da nikomur izven hrvatskega naroda ne prizna, da bi govoril v njegovem imenu, in čeprav je nedvoumno na demokratski način (? - moja opomba) določil svoje predstavnike, kljub temu to 'napredne in demokratske' Srbe iz Pariza ne moti, da se ne bi pojavili ne le kot predstavniki Hrvatov temveč celo kot demokratski predstavniki hrvatskega naroda," vpije dr. Krnjević.

Nam emigrantom se tako gornje pisanje in vpitje ne zdi čudno, saj smo se mu že privadili; iznenadilo bi nas, če bi bilo drugače. Na tujce pa napravlja čuden vtis in v njihovih očeh izpadejo ekstremni Hrvati smešno, tragikomično. Pred nekako letom dni sem bil na sestanku Londonске Liberalne internacionale ob priliki spominjanja madžarske revolucije. Ob koncu sestanka so ugledni liberali odgovarjali na vprašanja poslušalcev. Enega od teh vpraševalcev je pokojni dr. Ripka predstavil takole: "Naš jugoslovanski prijatelj dr. Tomić vprašuje..." - nakar je bil takoj prekinjen od jeznega dr. Tomića: "Nisem Jugoslovanc! Jugoslovanski narod ne obstoja! Jaz sem Hrvat!" in tako naprej v tem smislu. Mnogim prisotnim tujcem je bil prizor neprijeten, položaj pa je rešil dr. Ripka, ki je po krajšem objasnjevanju z dr. Tomićem tega takole predstavil: "Naš hrvatski prijatelj iz Jugoslavije..." Smeh vseh navzočih je prekinil dr. Ripko, smeh na račun dr. Tomića.